

A Lithuanian-English glossary of Baltic archaeology

RAYMOND SIDRYS

This short glossary is intended to have several applications. First, it will make it easier for Lithuanian archaeologists to describe in English their archaeological findings. Second, it should provide them with an understanding of unfamiliar English-language archaeological terms. Many Lithuanian scientific journals now require contributors to include an English-language summary. In addition, English is frequently used as a scientific "lingua franca", for public presentation of papers within international scientific conferences held in Europe, particularly in Scandinavia. In fact, 80% of all the world's scientific and technological publications are in English (Klimas 1994: 5). Third, the word list may be useful to English-speaking archaeologists based outside of Lithuania, who wish to refer to the Lithuanian literature.

The appearance of this glossary does not mean to imply that Lithuanian archaeologists have little knowledge of English. To the contrary, a substantial number of them do have a good reading knowledge of English, and they are rapidly becoming familiar with archaeological literature in the English language. Yet, the long period of Soviet occupation, having ended only in 1991, has taken its toll. It effectively prevented most Lithuanian archaeologists, throughout their professional careers, from conducting face-to-face discussions with English-speaking colleagues. Today, there exist, therefore, a number of Lithuanian archaeological terms the translation of which into English remains problematical. The resolution of these terms, which will require future discussion between specialists, hopefully will be facilitated by this glossary.

An example of a translation problem is the frequent confusion in the Lithuanian archaeological literature between bronze (Lith. *bronza*) and brass (Lith. *žalvaris*).¹ A spectral analysis by Merkevičius (1980: 112) of 82 metal artefacts from Bronze Age Lithuania identified 89% as bronze, and only about 5% as brass. A similar predominance of bronze is found in central and northern Europe during the Bronze Age. Yet, in Lithuania, nearly all archaeological metal artefacts with a bronze-like appearance are named (or misnamed) *žalvaris*, or brass. It was explained to me that because the two alloys are similar in appearance, and because excavated metal artefacts are rarely metallurgically analysed, Lithuanian archaeologists and historians prefer to

¹ From the viewpoint of modern metallurgy, the definition of bronze includes any of various alloys of copper with tin, antimony, manganese, lead and other components (excluding zinc and nickel). Brass is defined as the alloy of copper and zinc.

use, in a broad generic context, the native word *žalvaris*, rather than a loan-word, *bronzā*. From a metallurgical point of view, however, this practise is scientifically unsound and creates linguistic confusion.

In organising the glossary, it was difficult to decide whether the entries should be classified by alphabet or by special groups. The former method has the obvious advantage of allowing words from one language (depending which is selected) to be translated with greater speed and convenience. The latter method, however, offers a broader intellectual advantage: It allows the user to compare a particular term in one language with a spectrum of related, logically associated terms in the other language. An excellent model for this approach is Graudonis' (1994) *Arheologijas Terminu Vārdnīca*.

The glossary follows the second model and is organised into 17 groups, with appropriate subdivisions. They deal with standard archaeological themes (survey, excavation, dating, etc.) as well as those especially related to Baltic archaeology, e.g., hill-forts, barrow cemeteries, horse burials. Because of the relatively small number of entries (about 1,000), locating a specific term should not be a problem for the specialist. A general rule: Entries are nominative singular, and words separated by a semicolon are synonyms.

The chronological span of the glossary reflects major types of artefacts, sites, and features most frequently found in archaeological excavations in Lithuania, as well as many in Latvia, from the end of the Palaeolithic period (about 10,000 B.C.) until about the 13th century A.D. The starting point marks the post-glacial entry of reindeer hunters, and the first settlers, into the south-east Baltic region. The terminal date represents the emergence of the Lithuanian state. By no means, however, does this glossary represent a complete listing of all artefacts of Baltic culture unearthed during this long period. Also, while the word list attempts to confine itself to Baltic archaeology, a few entries do represent neighbouring regions.

An attempt was made to build the glossary using the professional terminology of British archaeologists, with alternative American-English terms presented in parentheses. J. Hines (University of Wales) and J. Mallory (The Queen's University of Belfast) both provided constructive advice. It appears — despite the well-known adage that the English and the Americans are two peoples separated by a common language — that in the field of archaeology, at least, the professional lexicon used within the two countries is quite similar. Further, the English-language literature generated by Scandinavian archaeologists, of great regional interest to Lithuanians, draws upon terms and concepts from both British and American archaeology.

The word list was developed by consulting archaeological glossaries in several languages (Bray and Trump 1970; Joukowsky 1980; Fagan 1985; Graudonis 1994), but it relies primarily on Lithuanian-language standard references. The following authors served as sources for the respective periods: for terms relating to the Lithuanian Mesolithic and Neolithic, Rimantienė (1979) and Girininkas (1994); for the Bronze Age, Kulikauskas, Kulikauskienė and Tautavičius (1961); for the Early Iron Age, Luchtanas (1981, 1992); for the Old Iron Age, Michelbertas (1986); for the Middle Iron Age, Kazakevičius (1993); for the Late Iron Age, Volkaitė-Kulikauskienė (1978b, 1981). Additional sources include Tautavičius (1977) on Baltic cemeteries; Daugudis (1982) on hill-forts;

Kulikauskienė and Rimantienė (1958, 1966) on metal ornaments; Loze (1975) and Rimantienė (1979) on Neolithic amber ornaments; Kocha (1963), Stankus (1978), Vaitkunskienė and Merkevičius (1978) and Merkevičius (1980) on metal technology; and Volkaitė-Kulikauskienė on ritual horse burials (1971) and Iron Age agriculture (1978a). The classification of West and East Baltic tribes follows that of Mažiulis (1994); general background on Baltic culture is available in Gimbutas (1963, 1985).

The preliminary list was corrected through personal consultation with Lithuanian specialists, without whose help this project would not have been possible. Chief among them are A. Asadauskas, A. Astrauskas, M. Bertašius, D. Brazaitis, L. Daugnora, A. Girininkas, V. Juodagalvis, V. Kazakevičius, A. and D. Luchtanas, R. Rimantienė, V. Šimėnas, J. Stankus, S. Urbanavičienė, L. Vaitkunskienė, A. Varnas, G. Vėlius, and G. Zabiela. Lithuanian-language editing assistance was kindly provided by Dr. A. Gaivenis, Director of Terminology Section, Institute of Lithuanian Language.

References

- Bray, W. and D. Trump (1970) *A dictionary of archaeology*. London: Penguin Press.
- Daugudis, V. (1982) *Senoji medinė statyba Lietuvoje*. Vilnius: Mokslas.
- Fagan, B. (1985) *In the beginning: An introduction to archaeology* (5th ed.) Boston: Little, Brown and Company.
- Gimbutas, M. (1963) *The Balts*. New York: Praeger.
- Gimbutas, M. (1985) *Baltai priešistoriniais laikais*. Vilnius: Mokslas.
- Girininkas, A. (1994) *Baltų kultūros ištakos*. Vilnius: Savastis.
- Graudonis, J. (1994) *Arheologijas terminu vārdnīca*. Riga: Zinātne.
- Joukowski, M. (1980) *A complete manual of field archaeology*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Kazakevičius, V. (1993) Plinkaigalio kapinynas. *Lietuvos archeologija* 10.
- Klimas, A. (1994) "The anglicization of Lithuania." *Lituanus* 40 (2): 5-8.
- Kocha, Z. (Editor) (1963) *Сборник терминов по литейному производству на 6 языках (английский, чешский, немецкий, французский, польский, русский)*. Warszawa: Wyd. Naukowo-Techniczne.
- Kulikauskas, P., Kulikauskienė, R. and A. Tautavičius (1961) *Lietuvos archeologijos bruožai*. Vilnius: Pergalė.
- Kulikauskienė, R. and R. Rimantienė (1958) *Senovės lietuvių papuošalai: I*. Vilnius: Vaga.
- Kulikauskienė, R. and R. Rimantienė (1966). *Senovės lietuvių papuošalai: II*. Vilnius: Vaga.
- Loze, I. (1975) "Neolithic amber ornaments in the eastern part of Latvia." *Przegląd Archeologiczny* 23: 49-82.
- Luchtanas, A. (1981) „Žalvario apdirbimas ankstyvuosiuose rytų Lietuvos piliakalniuose." *Lietuvos archeologija* 2: 5-17.
- Luchtanas, A. (1992) „Rytų Lietuva I tūkst. pr. m. e." *Lietuvos archeologija* 8: 56-85.
- Mažiulis, V. (1994) „Prūsai ir kiti vakarų baltai." *Prūsijos kultūra*, red. G. Beresnevičius and I. Narbutas, pp. 4-9. Vilnius: Academia.
- Merkevičius, A. (Мякявичюс, А.) (1980) "Химический состав древнейших бронзовых изделий на территории Литвы." In Григалавичене, Э., Мякявичюс, А. *Древнейшие металлические изделия в Литве*, с. 101-114. Вильнюс: Мокслас.
- Michelbertas, M. (1986) *Senasis geležies amžius Lietuvoje*. Vilnius: Mokslas.
- Rimantienė, R. (1979) *Šventoji: Narvos kultūros gyvenvietės*. Vilnius: Mokslas.

- Stankus, J. (1978) „Juodoji metalurgija“. *Lietuvių materialinė kultūra IX-XIII amžiuje*, red. R. Volkaitė-Kulikauskienė, pp. 73-88. Vilnius: Mokslas.
- Tautavičius, A. (1977) *Lietuvos TSR archeologijos atlasas III: 1 - XIII a. pilkapynai ir senkapiai*. Vilnius: Mokslas.
- Vaitkunskienė, L. and A. Merkevičius (1978) „Spalvotųjų metalų dirbiniai ir jų gamyba“. *Lietuvių materialinė kultūra IX-XIII amžiuje*, red. R. Volkaitė-Kulikauskienė, pp. 89-116. Vilnius: Mokslas.
- Volkaitė-Kulikauskienė, R. (1971) Lietuvos karo žirgas. *Acta historica Lituanica* 7.
- Volkaitė-Kulikauskienė, R. (1978a) „Žemdirbystė, gyvulininkystė ir medžioklė“. *Lietuvių materialinė kultūra IX-XIII amžiuje*, red. R. Volkaitė-Kulikauskienė, pp. 48-72. Vilnius: Mokslas.
- Volkaitė-Kulikauskienė, R., editor. (1978b) *Lietuvių materialinė kultūra IX-XIII amžiuje: I*. Vilnius: Mokslas.
- Volkaitė-Kulikauskienė, R., editor. (1981) *Lietuvių materialinė kultūra IX-XIII amžiuje: II*. Vilnius: Mokslas.

Lietuvių-anglų kalbų baltų archeologijos terminų žodynas

R. SIDRYS

Šis trumpas žodynas turi kelis tikslus. Pirma, padėti lietuvių archeologams jų turimą informaciją skelbti angliškai. Antra, pradėti vartoti nežinomus ar neprasčius terminus iš archeologijos literatūros anglų kalba. Dauguma mokslinių leidinių Lietuvoje dabar reikalingi darbo santraukos anglų kalba. Ji dažnai vartojama kaip mokslinė „lingua franca“ tarptautinėse archeologijos konferencijose Europoje, o ypač Skandinavijos šalyse. Šiuo metu net 80% viso pasaulio mokslinių ir technologinių leidinių paskelbiama angliškai (A. Klimas 1994: 5). Trečia, žodynas bus reikalingas anglų kalba kalbantiems archeologams, kurie norėtų pasinaudoti lietuvių archeologijos literatūra.

Keli archeologai pasiūlė žodyną papildyti vokiečių, lenkų ir rusų kalbomis. Tai puiki idėja, su kuria aš visiškai sutinku. Tikiuosi, kad ateityje kas nors atliks šį reikalingą ir nelengvą darbą. Besidominantiems kaimyninių kraštų archeologijos terminologiją galima pasiūlyti žymaus latvių archeologo J. Graudonio (1994) nesenai išleista latvių, rusų, vokiečių, anglų terminų žodyną.

Sudarydamas šį žodyną, nenoriu teigti, kad lietuvių archeologai mažai moka anglų kalbą. Priešingai, aš žinau, kad daugelis jų gerai skaito ir supranta archeologijos literatūrą angliškai. Ilgas sovietų okupacijos periodas, trukęs iki 1991m., padarė savo — Lietuvos archeologai neturėjo galimybių bendrauti su angliškai kalbančiais kolegomis. Dar ir dabar yra archeologijos terminų, kurių atitikmenys anglų kalba yra problematiški ir reikalingi specialistų diskusijų ir bendro sprendimo ateityje. Tikiu, kad šis žodynas pagreitins šį procesą.

Lietuvių archeologijos literatūroje dažnas terminų „bronzą“ (angl. *bronze*) ir „žalvaris“ (angl. *brass*) sutapatinimas yra problematiško vertimo pavyzdys². A. Merkevičius (1980: 112), spektrinės analizės būdu, iš 82 bron-

² Metalurginiu požiūriu, bronzą apibūdinama kaip įvairūs vario lydiniai su alavu ar kitais metalais, pavyzdžiui stibiu, manganu, švinu ir kitais elementais (išskyrus cinką ir nikelį). O žalvaris yra „vario lydinys, kurio svarbiausias legiruojantysis elementas yra cinkas“ (*Lietuviškoji Tarybinė Enciklopedija*, T. 12, p. 471).

zos amžiaus metalo radinių nustatė, kad apie 89% jų buvo bronziniai ir tik apie 5% - žalvariniai. Panašus bronzos dirbinių vyravimas aptinkamas visoje šiaurės Europoje bronzos amžiuje. Šiuo metu Lietuvoje beveik visi bronzos išvaizdą turintys archeologiniai metalo radiniai laikomi (ar neteisingai vadinami) „žalvariniais.“ Man paaiškino, kad dėl dviejų lydinių išvaizdos panašumo ir iškastų metalo radinių spektrinės analizės stokos lietuvių archeologai ir istorikai pirmenybę teikia lietuviškos kilmės žodžiui - žalvaris, o ne skoliniui - bronzą. Tačiau profesionalių metalurgų nuomone, toks žodžio vartojimas moksliskai nepagrįstas, bei neleidžia užsieniečių mokslininkams teisingai suprasti lietuvių archeologijos literatūrą.

Žodyno struktūra buvo apgalvota ir ilgai svarstyta. Buvo sunku nuspręsti ar terminus reikėtų suklasifikuoti pagal abėcėlę, ar į specialias grupes. Pirmasis metodas turi vieną privalumą — žodžius iš vienos kalbos į kitą (bet ne atvirkščiai) galima išversti greičiau ir patogiau. Tačiau antrasis metodas, kurį aš naudoju, pasižymi platesniu intelektiniu privalumu, nes leidžia vartotojui palyginti pasirinktą terminą vienoje kalboje su keletu logiškai susijusių terminų kitoje ir surasti geriausią atitikmenį. J. Graudonio *Archeologijas Terminu Vardnėca* — puikus šio metodo pavyzdys.

Žodyną sudaro 17 grupių su atitinkamais pogrupiais. Grupės suklasifikuotos pagal standartines archeologijos temas (žvalgymas, kasinėjimai, datavimas ir t.t.), taip pat pagal baltų archeologijai būdingas sritis (piliakalniai, pilkapynai, žirgų kapai, ir t.t.). Dėl palyginus mažo terminų skaičiaus (apie 1000) specialistui neturėtų kilti problemų ieškant norimo termino. Bendros taisyklės: žodžiai yra vienaskaitos kilmininko linksnėje ir žodžiai, atskirti kabliataškiu, yra sinonimai.

Žodyno chronologinė apimtis atspindi pagrindines paminklų ir radinių rūšis, dažniausiai randamas archeologiniuose kasinėjimuose Lietuvoje ir Latvijoje nuo vėlyvojo paleolito pabaigos (apie 10000 pr. Kr.) iki XIII a. po Kr.. Jis, aišku, negali apimti visų radinių iš tokio ilgo laikotarpio. Žodynas apsiriboja baltų archeologija, nors dalis terminų paimta iš kaimyninių kultūrų. Taip pat yra žodžių, kurie iš pirmo žvilgsnio atrodo nereikalingi, tačiau, autoriaus nuomone, svarbu pradėti vartoti Vakarų archeologijos terminus, kurie kol kas nežinomi Lietuvoje. Pavyzdžiui, lietuvių archeologai vartoja vieną terminą „gentis“ įvardyti skirtingoms sąvokoms, kurias Vakarų archeologai išskiria — *band* (medžiotojų grupė ar būrys), *tribe* (paprasta gentinė visuomenė) ir *chiefdom* (genčių junginys). Kitas pavyzdys: Vakarų archeologai reikšmingai skiria medžiojamus žvėris pagal *game animals* (maistiniai žvėrys) ir *fur-bearing animals* (kailiniai žvėrys).

Žodynas sudarytas iš britų archeologų profesionalių terminų, o sinonimiški amerikietiški-angliški variantai įrašyti skliausteliuose. Man padėjo J. Hines (Wales universitetas) ir J. Mallory (Belfast Karalienės universitetas) patarimai. Yra gerai žinomas humoristinis teiginys: „anglai ir amerikiečiai yra dvi tautos, kurias išskiria ta pati kalba“. Vis dėlto archeologijoje terminai mažai skiriasi. Tuo labiau, kad skandinavų archeologų darbai, kuriais ypač domisi Lietuvos specialistai, parašyti anglų kalba, įtraukia tiek britų, tiek amerikiečių terminus.

Sudarydamas šį žodyną, pasinaudojau kitų kalbų archeologijos žodynais: W. Bray and D. Trump 1970; M. Joukowsky 1980; B. Fagan 1985; J.

Graudonis 1994. Daugiausiai rėmiausi lietuvių kalba parašytais archeologiniais šaltiniais: mezolito ir neolito terminija — R. Rimantiene (1979) ir A. Girininku (1994); bronzos a. - P. Kulikausku, R. Kulikauskiene ir A. Tautavičiumi (1961); ankstyvasis geležies a. - A. Luchtanu (1981, 1992); senasis geležies a.- M. Michelbertu (1986); vidurinis geležies a. - V. Kazakevičiumi (1993); vėlyvasis geležies a. - R. Volkaitė-Kulikauskiene (1978b, 1981); kapinynai - A. Tautavičiumi (1977); piliakalniai - V. Daugudžiu (1982); metalo papuošalai - V. Kulikauskiene ir R. Rimantiene (1958,1966); neolito gintaro papuošalai - I. Loze (1975) ir R. Rimantiene (1979); metalo technologija - Z. Kocha (1963), J. Stankumi (1978), L. Vaitkunskiene ir A. Merkevičiumi (1978), ir A. Merkevičiumi (1980); žirgų kapai - R. Volkaite-Kulikauskiene (1971); geležies a. žemdirbystė - R. Volkaite-Kulikauskiene (1978a); baltų genčių klasifikacija - V. Mažiuliu (1994); baltų kultūros bendri bruožai - M. Gimbutiene (1963, 1985).

Parengtą žodžių sąrašą peržiūrėjo Lietuvos archeologai, be kurių pagalbos šis projektas nebūtų įgyvendintas. Ypač noriu padėkoti A. Asadauskui, A. Astrauskui, M. Bertašiui, D. Brazaičiui, L. Daugnorai, A. Girininkui, V. Juodagalviui, V. Kazakevičiui, A. ir D. Luchtanams, R. Rimantienei, V. Šimėnui, J. Stankui, S. Urbanavičienei, L. Vaitkunskienei, A. Varnui, G. Vėliui ir G. Zabeliai. Už konsultacijas dėl augalų pavadinimų esu dėkingas M. Strukčinskui, už kalbos taisyms – A. Gaiveniui, Lietuvių Kalbos Instituto Terminologijos skyriaus vadovui.

1. Žvalgymas
2. Kasinėjimai
3. Datavimas
4. Keramika
5. Akmens dirbiniai
6. Mezolitas / Neolitas
7. Bronzos amžius
8. Geležies amžius
9. Kapinynai
10. Piliakalniai
11. Gyvenvietės
12. Medžioklė ir rinkimas
13. Žūklė
14. Žemdirbystė ir gyvulinkystė
15. Arkliai ir žirgai
16. Audiniai ir pluoštai
17. Socioekonominė organizacija

1. Survey
2. Excavation
3. Dating
4. Ceramics; Pottery
5. Lithics
6. Mesolithic / Neolithic
7. Bronze Age
8. Iron Age
9. Cemeteries; Burial Grounds
10. Hill-forts
11. Settlements
12. Hunting and Gathering
13. Fishing
14. Agriculture and Stock Breeding
15. Horses and Riding Horses
16. Textiles and Fibres
17. Socio-economic Organisation

1. Žvalgymas

radinys

dirbinys; artefaktas

ekofaktas

paminklai

kapinynas (žr. Nr. 9)

piliakalnis (žr. Nr. 10)

gyvenvietė (žr. Nr. 11)

akmuo su ženklais

lobis

paslėpto turto ar žaliavos

sakralinis; votyvinis

alka; alkavietė

senovinis kelias

kulgrinda

medgrinda

metodai ir įrankiai

vietovės žvalgymas

oro žvalgyba

šešėliai, žymintys buvusio pastato vietą

augalijos aukštis, žymintis buv. pastato vietą

dirvožemis, žymintis buvusio pastato vietą

geofizinis žvalgymas

fosfatinė analizė

topografinis (paviršiaus) žvalgymas

gyvenviečių išsidėstymo analizė

paminklo žemėlapis

kvadratų sistema

atskaitos taškas

riboženklis; reperis

paviršiaus radinių rinkimas

paviršiaus radiniai

1. Survey

find („relic“, „antique“ - neprofesionalūs terminai)

artefact (amer. „artifact“); manufactured item

ecofact (retai naudojamas)

sites („monument“ - archaiškas terminas)

cemetery (see No. 9)

hill-fort (see No. 10)

settlement (see No. 11)

boulder with culturally modified surface

hoard („treasure“ - neprofesionalus terminas)

cache (concealed economic goods)

votive deposit

sacrificial offering place; ritual centre

ancient road

secret paved path through swampy area

wooden trackway

methods and tools

fieldwalking survey

aerial reconnaissance

shadow marks

crop marks

soil marks

geophysical prospecting; remote sensing

phosphate analysis

topographic survey

settlement pattern analysis

site map

grid system

datum point

benchmark

ground search; surface pick-up

surface collection

2. Kasinėjimai

matrica

supustytas sluoksnis
velėna
humusinis, dirvos sluoksnis
armuo (sluoksnis, nukentėjęs beariant)
suardytas sluoksnis
gyvenvietės sluoksnis
maisto atliekų krūva
keramikos lizdas
piltinis sluoksnis
griuvėnų sluoksnis
apardyta sluoksnio vieta
durpių sluoksnis
sapropelingas sluoksnis; sapropelis
įžemis
pamatinė uoliena

kultūrinės veiklos pėdsakas

stulpavietė
duobė
saugojimo; laikymo
kapo
pelenų lėšis
griovys

konstrukcija

suplūkta ar sutrypta žemė
asla
židinys

duomenys apie radinio kilmę

radimvietė (pagal paminklo planą)
atsitiktinis radinys

metodai ir įrankiai

sezoninė tyrimų bazė
tyrimų ataskaita
imties (atrankos) strategija
atsitiktinė
pagal grupes; stratifikuota
atrankos vienetas

šurfas
perkasa
kasinėjimų kvadratas
sluoksnis
kasinėjimai, naudojant natūralią stratigrafią
kasinėjimai, naud. vienodo storio sluoksnius
planigrafinė analizė

riboženklis

kontrolinė juosta („kupstelis“)
pjūvis
mentelė
skutimas
sijojimo stalas

konservavimas kasinėjimo vietoje

gerai išsilaikęs radinys
prastai išsilaikęs radinys

2. Excavation

matrix

aeolian deposit; wind blow
turf; thick grass
humus layer; surface layer; topsoil
plough zone layer
disturbed layer
habitation layer
midden
sherd deposit
fill layer
destruction layer
intrusion
peat layer
gyttja
sterile soil
bedrock

feature

posthole; post hole; post-hole
pit
storage
burial
ash lens
ditch

construction

beaten earth floor; hard-packed floor
clay floor
hearth

provenience; provenance

find spot
stray find; loose find; chance find

methods and tools

seasonal field camp
excavation report; site report
sampling strategy
random
stratified
sampling unit
test excavation; test pit
trench
excavation grid
layer; stratum; stratigraphic level
excavation by natural stratigraphy
excavation by uniform metric levels
horizontal stratigraphy

grid stake

balk; earth partition
section; profile
trowel
rabotage; scraping
screening table; sifting table

field conservation

well preserved find
poorly preserved find

3. Datavimas

santykinis datavimas
stratigrafinė seka
laipsniškas tipo dažnumo kitimas
koreliacinis datavimas
žiedadulkių analizė
geomorfologija
nusėdimas (pvz., upių terasos)
pakrantės riba
ledyno sąnašas
chronometrinis datavimas
dendrochronologinis
radiokarboninis
nekalibruota data
kalibruota data (pagal dendrochronologiją)
archeomagnetinis
termoluminiscencinis
pr. dab. - prieš dabartį (t.y. prieš 1950)
pr. Kr. - prieš Kristų (pvz. 1500 pr. Kr.)
po Kr. - po Kristaus (pvz. 800 po Kr.)

4. Keramika

forma
indas
puodas
dubenėlis
dubuo
taurė
lėkštė
briauna; pakraštėlis
status
nuožulnus
atlenktas
įlenktas
suplokštintas
anga
kaklelis
pilvelis
plonasienis
storasienis
ąsa
dugnas; kojėlė
smailiadugnis
plokščiadugnis
apvaliadugnis
paskirtis
virimo
laikymo
perpylimo
gerimo
šviestuvas
medžiaga
priemaišos
augalinės

3. Dating

relative dating
stratigraphic sequence
seriation
cross-dating
palynology; pollen-dating
geomorphology
sedimentation (e.g. river terraces)
beach strand
varve analysis
chronometric; absolute dating
dendrochronological; tree-ring
radiocarbon; carbon-14; 14C
uncalibrated date; non-calibrated date
calibrated date (by dendrochronology)
archaeomagnetic
thermoluminescent
B.P. - before present (i.e. before 1950)
B.C. - before Christ (e.g. 1500 B.C.)
A.D. - *anno Domini* (e.g. A.D. 800)

4. Ceramics; Pottery

form; shape
vessel
pot
bowl
basin
beaker
plate
rim
vertical
sloping
flared
incurving
flattened
orifice; mouth
neck
body
thin-walled
thick-walled
handle
base
pointed base
flat bottomed
rounded
function
cooking
storage
pouring
drinking
lamp
paste; fabric
temper; inclusions
organic; plant fibre; straw

grūstų kriauklelių
 mineralinės
 grūsto granito
 smėlio
 šukė
 ornamentas ar paviršiaus bruožai
 lygus
 išorė
 vidus
 skystis
 glaistytas
 tapytas
 glazūruotas
 modeliavimas; lipdymas
 poliruotas; gludintas
 brūkšniuotas
 įrėžtas
 gnaibytas
 aplikuotas
 grublėtas
 suskilusio puodo taisymo skylutė

ground shell
 mineral
 crushed granite
 sand
 potsherd; sherd („shard“ - rečiau naudojamas)
 decoration or surface features
 plain; smooth
 exterior; outer surface
 interior; inner surface
 liquid
 slipped
 painted
 glazed
 modelling
 burnished
 brushed; striated („scratched“ - netinkamas)
 incised
 pinched-impressed
 appliqued; applied
 rusticated; coarse surface
 („plastered“ - netinkamas terminas)
 crack-lacing hole; repair hole

5. Akmens dirbiniai

žaliava
 titnagas
 kvarcitas
 smiltainis
 skalūnas
 riedulys
 žievė
 akmens skaldymas ir retušavimas
 įrankiai ir metodai
 muštukas; skaldymo įrankis
 raginis skaldymo įrankis
 skaldymo technika
 netiesoginio skaldymo technika
 spaudimo technika
 skaldytinis
 apdorotas paviršius
 skėlimo aikštelė
 nuimtos nuoskalos pėdsakas
 nuoskala
 skeltė
 proksimalinis galas
 distalinis galas
 skėlimo vieta; smūgio taškas
 smūgio kuprelė
 skilimo krypties pėdsakas
 retušuotas
 retušuotas vienoje pusėje
 retušuotas iš abiejų pusių
 ruošinys; pusgaminis
 skalda; nuoskalos
 skaldykla; titnago dirbtuvė

5. Lithics

raw material
 flint
 quartzite
 sandstone
 schist
 cobble
 cortex („crust“ - neprofesionalūs terminas)
 chipped stone manufacture
 tools and methods
 hammerstone
 antler hammer
 percussion technique
 indirect percussion technique
 pressure technique
 core
 treated surface; worked surface
 striking platform
 flake scar; blade scar
 flake
 blade
 proximal end
 distal end
 point of percussion; point of force
 bulb of percussion; bulb of force
 radial waves of percussion (or of force)
 retouched
 unifacial
 bifacial
 blank; preform; roughout
 debitage; knapping debris; waste flakes
 flint knapping area; knapping station

retušuoti akmens įrankiai ir ginklai
 svaidomieji antgaliai (ietys ir strėlės)
 ietis
 duriamoji
 svaidomoji
 ietigalis
 medinis kotas
 svaidyklė; iečiasvaidis
 lankas ir strėlė
 strėlės antgalis
 kotlinis; su įkote
 su užbarzdžiais
 karpytais ar lamstytais pakraščiais
 mikrolitas
 peilis
 gremžtukas
 galinis gremžtukas
 rėžtukas
 gražtelis
 yla; perforatorius
 grandukas
 gludinto akmens technologija
 gamybos procesas
 tašymas
 gludinimas; šlifavimas
 poliravimas
 išgrąža
 radinių tipai
 buožė
 kaltelis
 kaplys; kauptukas
 karolis
 keltas
 kirvis
 su skyle kotui
 įtviriamasis (medinėje movelėje)
 kovos
 vedega
 trynimo, galandymo, gludinimo įrankiai
 galastuvas; gludintuvas
 trintuvas
 trinamųjų girnų apatinė dalis
 grūstuvė
 grūstuvė
 piesčius (medinis)
 piesta (medinė)
 rankinės sukamosios girmos
 viršutinė sukamoji girnų pusė
 nejudamoji girnų pusė

6. Mezolitas / Neolitas

baltų ir kaimyninės kultūros
 Svidrų kultūra
 Kungemozės kultūra
 linijinės-juostinės keramikos kultūra

chipped stone tools and weapons
 projectile points (spears and arrows)
 spear
 thrusting
 projectile; thrown
 spearhead; spearpoint; point
 wooden shaft
 spear thrower; throwing board (amer. „atlatl“)
 bow and arrow
 arrowhead; arrowpoint; projectile point
 stemmed; tanged
 barbed
 serrated
 microlith
 knife
 scraper
 end scraper
 burin
 borer
 awl; perforator
 spokeshave; arrow straightener; side scraper
 ground stone technology
 manufacturing process
 pecking
 grinding; abrading
 polishing
 waste bore-plug; bore peg
 artefact types
 macehead; clubhead
 chisel
 hoe (thin blade); mattock (broad blade)
 bead
 celt (kirvio ir kaplio archaiškas terminas)
 axe
 shaft-hole
 hafted (on a wooden handle)
 battle
 adze
 grinding implements
 whetstone; hone
 quern stone; milling stone (amer. „mano“)
 saddle quern (amer. „metate“)
 pestle
 mortar
 wooden pestle
 wooden mortar
 rotary quern
 rotating upper millstone
 stationary millstone

6. Mesolithic / Neolithic

Baltic and neighbouring cultures
 Swiderian culture
 Kungemosean culture; Kongemose culture
 Linear Pottery culture; LBK culture

šukinės-duobelinės keramikos kultūra	Comb-Marked Pottery culture
Ertebelės kultūra	Ertebølle culture
Narvos kultūra	Narva culture
Nemuno kultūra	Nemunas culture
rutulinių amforų kultūra	Globular Amphora culture
piltuvėlinių taurių kultūra	Funnel Beaker culture; TRB culture
virvelinės keramikos kultūra	Corded Ware culture; Battle-Axe culture
laivinių kovos kirvių kultūra	Baltic Boat-Axe culture
Pamarių kultūra	Pamariu-Rzucewo culture; Baltic Coastal culture
papuošalai ir ritualiniai daiktai	ornaments and ritual items
iltys-amuletas	canine tooth amulet
gintaro papuošalai	amber ornaments
kabutis	pendant
netaisyklingas	irregular
taisyklingas	regular
trapecijos pavidalo	trapezoid
ovalo pavidalo	oval
lašo formos	drop-shaped
stogo formos	roof-shaped
danties formos	tooth-shaped
rakto pavidalo	key-shaped
kovos kirvio formos	battle axe-shaped
širdies formos	heart-shaped
kriaušės formos	pear-shaped
nupjauto kūgio formos	truncated cone-shaped
laivelio formos	boat-shaped
antropomorfinis	anthropomorphic
zoomorfinis	zoomorphic
karolis	bead
cilindrinis; vamzdelinis	cylindrical; tubular
vamzdelinis su pastorintu centru	tubular with a medial bulge
skritulio formos	disk-shaped
statinaitės formos	barrel-shaped
rutulio formos	spherical
sagutė su v-pavidalo skylute	button-shaped bead with v-shaped perforation
apskrita	round
keturkampė	quadrangular
lėšio pjūvio	with a lens-shaped cross-section
segmento pjūvio	with a triangular cross-section
grandys	large ring
skridinys su taškučių kryžma	disk with dotted lines forming a cross
skirstiklis; skiriamoji plokštelė	spacer plate
kaulo ir rago dirbiniai	bone, horn and antler tools
žeberklo antgalis	harpoon head
vienašonis	barbed on one side
dvišonis	barbed on both sides
vedega; skliutas; skaptas	adze
kaltas	chisel
skobtas	gouge
kaplys	hoe
įtveriamasis	hafted
su skyle	with a shaft-hole
meškerės kabliukas	fishhook
vientisinis	simple
sudėtinis	composite
peikena	ice-pick
durklas	dagger

yla
šaulio riešo skydelis

awl
wristguard; bracer

7. Bronzos amžius

baltų ir kaimyninės kultūros
Eneolito laikotarpis
brūkšniuotosios keramikos kultūra
Dnepro-Dauguvos kultūra
Tšcineco kultūra
Fatjanovo kultūra
bronzos technologija
rūdų lydymas
rūdų lydymo krosnelė
bronzos (vario ir alavo lydinys)
žalvaris (vario ir cinko lydinys)
litas (žaliava)
liejimas
tiglis
samtis
molinis liejimo samtis
molinis piltuvėlis
liejimo forma
forma asloje
vienpusė; atvira
dvipusė; dviejų dalių
dvipusė forma su gurgučiu ir liečiu
vaškinis modelis
šablonas (formavimo priemonė)
liejimo siūlė
kalimas
kniedijimas
skarda; lakštinis metalas
laužo lobis (žaliava)
bronzos radinių tipai
ginklai
durklas
ginklas kniedėmis pritvirtinta rankena
ietigalis
kalavijas
kirvis
atkraštinis
įmovinis
Meliaro tipo
Nortiko tipo
kotinis durklas
prestižinis ginklas
strėlės antgalis
įrankiai
įmovinis kaltas
meškerės kabliukas
pjautuvėlis
skustuvas
yla
papuošalai
antkaklė

7. Bronze Age

Baltic and neighbouring cultures
Eneolithic period
Brushed Pottery culture; Striated Pottery culture
Dnieper-Dauguva culture
Trzcinec culture
Fatyanovo culture
bronze technology
ore smelting; alloying
ore reduction furnace
bronze (alloy of copper and tin)
brass (alloy of copper and zinc)
ingot
casting; founding
crucible
ladle
clay pouring crucible
clay funnel
casting mould (amer. „mold")
floor mould
one-piece; open
two-piece
two-piece with core and gating system
lost wax (pranc. „cire perdue")
strickle board; sweep template
casting seam
forging; hammering
riveting
sheet metal
scrap metal hoard
types of bronze artefacts
weapons
dagger; dirk
weapon with riveted handle
spearhead
sword
axe
flanged; winged
socketed
Mälär type
Nortican type
halberd
prestige weapon
arrowhead
tools
socketed chisel
fishhook
sickle
razor
awl
ornaments
neck-ring; neckcollar

antsmilkinis
 apskrita segė su tutuliu
 apyrankė
 pakabutis
 akinis
 spiralinis
 smeigtukas
 cilindrine galvute ir ašele
 įvijinis
 spiralinis žiedas
 gludinto akmens dirbiniai
 kirvis
 įtvėriamasis
 laivinis kovos
 su skyle kotui
 gyvatgalvis kaplys

8. Geležies amžius

baltų ir kaimyninės kultūros
 rytų Lietuvos pilkapių kultūra
 Pomeranijos veidinių urnų kultūra
 varpo pavidalo kapų kultūra
 Wielbaro kultūra
 romėniškasis laikotarpis
 tautų kraustymosi laikotarpis
 baltų etninės grupės
 aisčiai
 vakarų baltai; prūsai
 kuršiai
 skalviai
 sūduviai; jotvingiai
 galindai
 pamedėnai
 pagudėnai
 varmiai
 notangai
 sembai
 nadruviai
 bartai
 rytų baltai
 žemaičiai
 aukštaičiai
 sėliai
 žiemgaliai
 latgaliai
 metalo dirbiniai
 juodasis metalas
 spalvotasis metalas
 surūdijęs metalas
 metalografiniai tyrimai
 geležies technologija
 medžiaga
 kuras
 medžio anglis
 alų rūda; pelkių rūda

temple ornament
 round brooch with a tutulus
 bracelet
 pendant
 "eye"; double spiral
 spiral
 pin
 with a projecting cylindrical head
 with a spiral head
 spiral ring
 ground stone artefacts
 axe
 hafted; wedge-shaped with flat butt
 boat-shaped
 shaft-hole
 snake-headed hoe

8. Iron Age

Baltic and neighbouring cultures
 East Lithuanian Barrow culture
 Pomeranian Face-Urn culture
 Bell Grave culture
 Wielbark culture
 period of Roman influence
 Migration period
 Baltic ethnic groups
 Aestii
 West Balts; Old Prussians
 Curonians
 Scalvians
 Sudovians; Jatvingians
 Galindians
 Pomesanians
 Pogesanians
 Varmians
 Natangians
 Sambians
 Nadrovians
 Bartans
 East Balts
 Samogitians; lowland Lithuanians
 upland Lithuanians („highland” - netinka)
 Selonians
 Semigallians
 Lettigallians
 metal work
 tai yra: iron („black metal” - nenaudojamas)
 tai yra: non-ferrous metal („coloured metals” nenaud.)
 rusted metal; corroded metal
 metallographic analysis
 iron technology
 material
 fuel
 charcoal
 bog ore; marsh ore

geležies luitas; geležies gabalas
 suvirinamoji geležis
 ketus
 plienas
 šlakas; gargažė
 gamybos procesas
 liejimo dirbtuvė
 lydymo krosnelė
 rūdos lydymo krosnelė
 šachtos tipo
 tiglio tipo
 kalvė
 karštasis kalimas
 šaltasis kalimas
 juostų suvirinimas
 suvirinimo siūlė
 įanglinimas
 grūdinimas
 atleidimas
 atkaitinimas
 kaitinimas
 padengimas
 inkrustavimas
 sulitavimas
 (ap)deginimas
 įrankiai
 dildė; brūžas
 galastuvas
 grąžtas
 kūjis
 plaktukas
 priekalas
 replės; žnyplės
 geležiniai įrankiai ir ginklai
 kirvis
 įmovinis
 lengvas kovos kirvis
 plačiaašmeninis pėninis
 siauraašmenis pentinis
 peilis
 įtvėriamasis
 kriauninis
 peilis-pjautuvėlis
 kovos
 kalavijas
 ašmenys
 vienašmenis
 dviašmenis
 buoželė
 makštis apkaustas
 makštis smaigaliu apkaustas
 rankena
 rankenos skersinis
 ietigalis
 įmovinis profiliuota plunksna
 lauro lapo pavidalo plunksna
 rombinio pjūvio plunksna
 antskydis; skydo umbas

iron bar; bar iron; iron lump
 wrought iron; welding iron; bloom
 cast iron; pig iron
 steel
 slag; dross
 production process
 foundry
 melting furnace
 smelting furnace
 partially sunken shaft type
 crucible type
 smithy; forge; bloomery
 hot forging
 cold forging
 strip welding
 welding seam
 carburization
 hardening
 tempering
 annealing
 heating
 plating; coating
 inlay; inlaying
 soldering
 firing; roasting
 tools
 file
 whetstone; hone
 drill; bore („holer“ nenaudojamas)
 sledgehammer
 hammer
 anvil
 tongs
 iron tools and weapons
 axe
 socketed
 light battle axe
 with a wide blade and a blunt end
 with a narrow blade and a blunt end
 knife
 hafted
 with a riveted handle
 knife-sickle
 battle knife; battle dagger
 sword
 blade
 one-edged
 two-edged
 pommel
 metal binding or metalwork of scabbard
 chape
 hilt
 guard; cross-guard
 spearhead
 socketed, with a scalloped-edged blade
 lanceolate
 with a pronounced midrib
 shield boss; umbo

pusiau apvalus šalmas	simple round helmet
arbaletas	crossbow („arbalest“ netinka čia)
juvelyrinė technologija	jewellery technology
ažūrinis	openwork
emaliuotas	enamelled
juodintas	nielloed
padengtas sidabru	silver-plated
(pa)auksuotas	gilded; gilt
padengtas auksu	gold-plated
sidabruotas	silvered
šampuotas	stamped; impressed
tordiruotas	torqued; toreutic
variutas	cupelled
papuošalai	ornaments („adornments“ - nenaudojamas)
antkaklė	neck-ring („torc“; „torque“; „becking“ - rečiau)
atlenktais galais	with bent terminals
balnelinė	with a saddle-shaped clasp
buoželiniais galais	with knob-shaped terminals
dėželinė	with a box-shaped clasp
kūginiais galais	with cone-shaped terminals
pergniaužtais galais	with interfitting terminals
plokščiais užkeistais galais	with overlapping flat terminals
puošta žiedeliais	decorated with ringlets
ramentiniais galais	with crutch-shaped terminals
ruplėtais galais	with faceted terminals
smailėjančiais galais	with tapered terminals
storėjančiais galais	with thickened terminals
su kabliuku ir kilpele	with a loop-and-hook clasp
su kabliuku ir plokštele	with a plate-and-hook clasp
su rakto skylutės pavidalo užsegimu	with a key-shaped hole in clasp plate
šaukštinė	with a spoon-shaped clasp
tordiruotu lankeliu išplotais galais	moulded, with flattened terminals
trimitiniais galais	with trumpet-shaped terminals
viela apvyniotais galais	with coiled wire terminals
vytinė su kilpiniais galais	plaited, with loop terminals
vytinė su išplotais galais	plaited, with flattened terminals
antsmilkinis	temple ornament
įvijinis	spiral
plokštelinis	spiral-disk
žiedelinis	ring-like
apgalvis	headband
auskaras	ear-ring (amer. „earring“)
apyrankė	bracelet
apskrito pjūvio	with a round cross-section
zoomorfiniais galais	with zoomorphic terminals
išgaubta	with a concave cross-section
įvijinė	spiral
juostinė	sash-like
keturkampio pjūvio su apvaliais galais	with a rectangular cross-section and rounded terminals
masyvi	massive
pumpuriniais galais	with bud-shaped terminals
pusiau apskrito pjūvio	with a semicircular cross-section
plati išgaubta	with a wide concave cross-section
rankogalinė	armband
su trikampė iškilia briauna	with a medial angular moulding

storagalė	with thickened terminals
trikampio pjūvio	with a triangular cross-section
trikampio pjūvio, platėjančiais galais	with a triangular cross-section and flaring terminals
vytinė	plaited
apvara; vėrinys	necklace („string“ - rečiau naudotas terminas)
tekintas karolis	lathed bead; lathe-made bead
gintaro karolis	amber bead
aštuoniukės formos karolis-kabutis	figure eight bead-pendant
Basonijos tipas su išgaubtais šonais	Basonia type with convex sides
dvigubo nupjauto kūgio formos	truncated biconical
kūgio formos	conical
netaisyklingos formos	asymmetrical
pusrutulio formos	hemispherical
skritulio formos	disk-shaped
stačiakampio formos	rectangular
statinaitės formos	barrel-shaped
stiklo karolis	glass bead
auksuotas	gilded
daugiaspalvis	multicoloured
vienspalvis	of one colour
kabutis	pendant
Akmenių tipo	Akmeniai type
kibiro pavidalo	bucket-shaped
pusmėnulio pavidalo	crescent-shaped
pusmėnulio pavidalo ažūrinis	crescent-shaped openwork
rombo formos	rhomboid
amuletas	amulet
apkaustytas žvėries nagas ar dantis	animal claw or tooth in a setting (mounting)
(gintaro) šukų formos	(amber) comb-shaped
raktas	key
žvangutis	bell
segė	brooch; fibula
sudėtinės dalys	components
adata	pin
įvija	axis
kojelė	foot
liemu; liemenėlis	stem; bow
spyruoklė	spring
užsegimo kabliukas	catchplate
tipai	types
aguoninė	with poppyseed-shaped terminals
aguoninėmis galvutėmis	with poppyseed-shaped terminals
akinė (pagrindinė serija)	eye (primary series)
akinė (prūsų serija)	eye (Old Prussian series)
apskrita ažūrinė	round openwork
apskrita su tutuliu centre	round, with a tutulus
cilindrinėmis galvutėmis	with cylindrical terminals
daugiakampėmis galvutėmis	with faceted terminals
emaliuota	enamelled
kanopiniais galais	with hoof-shaped terminals
kiauraraštė	openwork
laiptelinė	ladder
lankinė	crossbow
lankinė laiptelinė	crossbow ladder
lenkta kojele	with a bent foot
padengta sidabru	silver-plated

pasaginė	penannular
platėjančiais galais	with flaring terminals
plokštelinė	flat
profiluota	profiled
rozetinė	rosette
sparninė	winged
širdies pavidalo	heart-shaped
trikampe kojele	with a triangular foot
vėduokline kojele	with a fan-shaped foot
zoomorfine kojele	with a zoomorphic foot
zoomorfiniais galais	with zoomorphic terminals
žieduota	decorated with ringlets
žvaigždinė	with a star-shaped foot
smeigtukas	pin
cilindrine galvute	cylindrical head
kiaurakryžis	openwork cruciform
kryžinis, su pusrutulio formos buože	cruciform, with a hemispherical knob
lazdelinis	crook-like
nuokamienis	with a flask-shaped head
ratelinis	with a wheel-shaped head
ritinis	with a spool-shaped head
statinėlinis	with a barrel-shaped head
su sraiginėmis galvutėmis	with snail-like terminals on the head
trikampe galvute	with a triangular head
žiedinis	with a ring head
asmeniniai ir buities daiktai	personal and household items
diržas	belt
sagtis	buckle
apkalas	mounting; fitting; beltplate
liežuvėlis	tongue
geriamasis ragas	drinking horn
rankena ar pasaitėlis	strap-handle
angos apkalai	metal binding of the orifice
smaigalio apkalas	metal mouthpiece
grandis	metal loop on a belt (for fastening objects)
kablys	hook
katilas	cauldron
perpetė	shoulder strap
pincetas	pincet; tweezers
pinties komplektas	tinder set
titnagas	flint-stone
skiltuvas	strike-iron; firesteel („strike-a-light“ nenaud.)
pintis	tinder
skustuvas	razor
svarstyklės	scale; balance
svarelis	weight
vamzdis	pipe; tube
viela	wire
rago dirbiniai	horn and antler artefacts
adiklis	darning needle
apkalėlis	mounting
movelė	coupling
rankena	handle
spaudas	stamp

9. Kapinynai

kapas
apardytas kapas; perkastas kapas
visai suardytas kapas
pilkapis
krūsninis pilkapis (krautas iš akmenų)
pilkapynas
sampilas
plokštinis kapas
plokštinis kapinynas
kapas akmenų dėžėje
kapas su akmenų vainiku
kapai su akmenų vainikais
kapinyno masyvas
mirusysis
mirusiojo amžius
 gemalas; vaisius
 kūdikis
 vaikas
 paauglys
 suaugęs žmogus
 senas žmogus
mirusiojo lytis
 moteriškos lyties
 vyriškos lyties
 mergaitė
 berniukas
kūno padėtis
 ištiestas
 rankos sulenktos
 rankos ištiestos
 sulenktas
 suriestas
 kniūbsčias
 aukštiekninkas
laidojimas
šermenys
laidojimo papročiai; laidosena
 griautinis kapas
 degintas kapas
 antrinis laidojimas (griaučių palaidojimas)
 dvigubas kapas
 grupinis kapas
 kūno ar galvos erdvinė orientacija
 veido kryptis
trepanuota kaukolė
atsitiktinis ar pavienis kaulas
griaučiai
kūno dėmė kape (sulfidų liekanos)
įkapės
lentinis karstas
skobtinis karstas
kremacijos urna
kremacijos duobė

9. Cemeteries, Burial Grounds

burial; grave
disturbed burial
destroyed burial
barrow; burial mound („tumulus” - rečiau)
cairn
barrow cemetery
piled earth; earth pile
flat burial
flat burial ground
cist grave
grave inside a stone circle
cemetery of graves inside stone circles
burial grouping
buried individual („dead” - nenaudojamas)
age of individual
 fetus
 infant
 child
 adolescent
 mature adult
 old individual
sex of individual
 female
 male
 girl
 boy
burial posture
 extended burial; burial in extended position
 arms folded
 arms extended
 flexed burial; burial in flexed position
 crouched burial; burial in fetal position
 prone; face-down
 supine; on its back
funeral
funeral feast
funeral customs; burial rites
 inhumation; primary burial
 cremation
 secondary burial
 double burial
 multiple burial
 body or head orientation
 facing direction
trepanned cranium
isolated bone; single bone
skeleton; skeletal remains; osteological remains
body stain (sulphide residue)
grave goods; burial items; burial equipment
plank coffin
hollowed-out log coffin
cremation urn
cremation pit

molio sienelė
akmenų grindinys
angliukai
degėsiai

clay lining
stone paving
charcoal
charred wood particles

10. Piliakalniai

laikina slėptuvė (be gyvenvietės aikštelėje)
piliakalnis su gyvenviete aikštelėje
papilys (piliakalnio papėdėje įtvirtinta gyvenvietė)
piliakalnio papėdėje neįtvirtinta gyvenvietė
atviro tipo neįtvirtinta gyvenvietė
piliakalnio gynybiniai įtvirtinimai
griovys
išorinis šlaitas, grįstas lauko akmenimis
terasa
pylimas
pylimas, sutvirtintas rątais
medinė gynybinė užtvara
medinė gynybinė dviguba siena su stogu
medinė pilis
gynybinis bokštas
piliakalnio aikštelė
statinių liekanos
židinys, krautas iš akmenų
židinys, plūktas molio
siena, išpinta virbais ir apkrėsta molio
pusiau žeminės tipo pastatas
ilgasis stulpinės konstrukcijos pastatas

10. Hill-forts

temporary refuge (no settlement on top)
hill-fort with a settlement on top
fortified foot settlement („bailey" – netink.)
unfortified foot settlement
unfortified settlement in open ground
hill-fort defensive fortifications
ditch
hill side paved with field stones
terrace
earthwork; rampart
timber-laced rampart
wooden defensive barrier
double-walled roofed palisade
wooden castle
defensive tower
levelled summit of a hill fort; flat hilltop
structural remains
loose stone hearth
clay hearth
wattle and daub wall
sunken hut; sunken feature building
long-house which encircling top of hill-fort

11. Gyvenvietės

tipai
sezoninė stovykla
gyvenamasis namas
vienkiemis; viensėdis; atskira sodyba
dvišlaitis stogas
gegnė
kraigas
molio drėbtas pinučių pastatas
rąstas; sija
rėstinis pastatas (rentininis)
slenkstis
stulpavietė
židinys
ūkiniai pastatai
pirtis
šulinys
ilgasis namas
kaimelis
gyvenvietė su besiformuojančiu branduoliu
kaimas
miestelis
miestas

11. Settlements

types
seasonal camp
dwelling; house
single farmstead; family farm; homestead
pitched roof; saddle roof; gable roof
rafter; truss
ridge-pole; ridge beam
wattle and daub (wickerwork) structure
beam
lafted structure; (amer. - „log cabin")
threshold; doorsill
posthole; post-mould; stake-hole
hearth; fire-place; cooking-pit
out-buildings
sauna; steam-bath
well
long-house; longhouse; long house
hamlet
nucleated settlement
village
town
city

mažas gyventojų tankumas
mažas gyvenviečių tankumas
tamsios spalvos kultūrinis sluoksnis

low population density
low settlement density
"black earth" habitation zone

12. Medžioklė ir rinkimas

prasimaitinimo būdas
medžiojimo spindulys
stovyklavietės gamtinių išteklių analizė
metų laiko ištekliai
gyvūnų liekanos
laukiniai gyvūnai
maistiniai žvėrys
 briedis (*Alces alces*)
 kilnusis ar taurusis elnias (*Cervus elaphus*)
 ruonis (šeima *Phocidae*)
 šernas (*Sus scrofa*)
 šiaurės elnias (*Rangifer tarandus*)
 stirna (*Capreolus capreolus*)
 stumbras (*Bison bonasus*)
 miškinis tarpanas (*Equus gmelini silvaticus*)
 tauras (*Bos primigenius*)
kailiniai žvėrys
 akmeninė kiaunė (*Martes foina*)
 baltasis kiškis (*Lepus timidus*)
 barsukas (*Meles meles*)
 bebras (*Castor fiber*)
 ernis (*Gulo gulo*)
 Europinė audinė (*Mustela lutreola*)
 juodasis šeškas (*Mustela putorius*)
 lūšis (*Felix lynx*)
 miškinė kiaunė (*Martes martes*)
 paprastoji voverė (*Sciurus vulgaris*)
 pilkašis kiškis (*Lepus europaeus*)
 rudasis lokys (*Ursus arctos*)
 rudoji lapė (*Vulpes vulpes*)
 sabalas (*Martes zibellina*)
 šermuonėlis (*Mustela erminea*)
 ūdra (*Lutra lutra*)
 vilkas (*Canis lupus*)
 vilpišys (*Felis silvestris*)
 žebenkštis (*Mustela nivalis*)

12. Hunting and gathering

mode of subsistence
foraging radius
site catchment analysis
seasonal resources
faunal remains
wild animals
game; animals hunted for food
 elk (amer. „moose“)
 red deer
 seal
 wild pig (amer. „wild boar“)
 reindeer (amer. „elk“ ar „caribou“)
 roe deer
 bison (amer. „buffalo“)
 tarpan
 aurochs
fur-bearing animals
 stone marten
 mountain hare
 badger
 beaver
 wolverine
 European mink
 European polecat
 lynx
 pine marten
 red squirrel
 European hare
 brown bear
 red fox
 sable
 ermine; stoat
 river otter
 wolf
 wild cat
 weasel

13. Žūklė

tinklas
pasvaras
plūdė
varža; venteris
bučius; perkalas; takišys; paspanda
pliauška; baldokas; spurgas
kabliukas
aldija; eldija; luotas

13. Fishing

net
net-sinker; net-weight
net float
fyke; "baffled" wicker trap
weir
"splasher" stick for driving fish
fishhook („angle“ nenaudojamas)
dugout boat; log boat

mentė
inkaras
šakės (žuvims gaudyti)
žeberklas
peikena

14. Žemdirbystė

daržininkystė
kaplys; kaupukas
kastuvas
ropė (*Brassica rapus*)
daržinė aguona (*Papaver somniferum*)
baltoji garstyčia (*Sinapis alba*)
sėjamoji kanapė (*Cannabis sativa*)
pluoštinis linas (*Linum usitatissimum*)
žemdirbystės sistema
lydiminė
pūdyminė
dvilaukė
primityvi trilaukė
arimo padargai
arklas
plūgas
žagrė
noragas
jaučių jungas
vaga
pjautuvas
dalgis
kūlė; spragilas
klėtis; svirnas
grūdų liekanos
sėjamasis rugys (*Secale cereale*)
paprastasis kvietys (*Triticum aestivum*)
vasarinis kvietys (*Triticum aestivum*)
dvigrūdis kvietys (*Triticum diococcum*)
spelta (*Triticum spelta*)
sėjamoji aviža (*Avena sativa*)
dvieilis miežis (*Hordeum distichum*)
ketureilis miežis (*Hordeum vulgare*)
tikroji sora (*Panicum miliaceum*)
dirvinis žirnis (*Pisum arvense*)
sėjamasis žirnis (*Pisum sativum*)
pupa (*Vicia faba*)
sėjamasis vikis (*Vicia sativa*)
paprastasis apynys (*Humulus lupulus*)
gyvulininkyste pagrįstas ūkis
piemenavimas
pienininkystės ūkis
gyvulių aptvaras; tvartas; gardas
šienas
pašaras
šakės

paddle
anchor
leister
harpoon
ice-pick

14. Agriculture, farming

horticulture
hoe (thin blade); mattock (broad blade)
spade
turnip
poppy
white mustard
hemp
flax
agricultural system
swidden; slash-and-burn; shifting
crop-rotation
two-field
primitive three-field
ploughing implements
ard; scratch plough; furrow stick
plough (amer. „plow“)
ploughshare; share
coultter (amer. „colter“)
oxen yoke
furrow
sickle
scythe
threshing paddle or stick
granary
grain or cereal remains
winter rye
winter wheat
summer wheat
emmer wheat
spelt wheat
oats
two-row barley
four-row barley; hulled barley
millet
field pea
common pea; garden pea
broad bean; fava bean
vetch
hop
stock-based farming; stock breeding
pastoralism
dairy farming
animal enclosure; stalling area; stable
hay
fodder
pitchfork

15. Arkliai ir žirgai

kapo tipas

žirgo kapas
žirgo auka
žmogaus kapas su žirgu
ritualinės žirgo aukojimo dalys
žirgo odos iškamšos auka
žirgo aukojimo paprotys

arklio tipas

arklys
žirgas
laukinis arklys
naminis arklys
žemaitukas
ponis
kumeliukas
kumelaitė
kumelė
eržilas; kumelys
veislinis eržilas
kastruotas žirgas
kuinas (senas arklys)

kūno dalys

snukis
iltinis dantis
kandis
krūminis dantis
karčiai
gogas (ketera)
kanopa
priekinės kojos
užpakalinės kojos

žirgo apranga

kabutis žirgui ant kaktos
apynasris
kamanos apkaustytos kniedėmis
kamanų žvangutis
žaslai
 dvinariai
 trinariai
 keturnariai
 su skersinukais
 su grandimis galuose
karčių puošiamoji skardelė įvijiniais galais
žirgo krūtinės diržų skirstiklis
skambalas
balnas
žirgo gūnios puošiamosios skardelės
botagas; rimbas
balno kilpa
 lankelis
 su lenkta pamina
 su tiesia pamina
pentinas
 su spygliu
 su žvaigždute

15. Horses and riding horses

burial type

horse burial
ritual horse offering
human burial including a horse
ritual offering of parts of a horse
ritual offering of stuffed horsehide
practise of ritual horse offering

type of horse

horse
riding horse
wild horse
domesticated horse
Samogitian small horse
pony
foal (amer. „colt“)
filly
mare
stallion
stud stallion
gelding
nag

body parts

nose
canine
incisor
molar
mane
withers
hoof
forelegs; forequarters
hind legs; hindquarters

riding gear

forehead pendant
halter
riveted bridle
bridle jingle bell
riding bit; bridle bit
 with jointed mouthpiece; snafflebit
 with three-jointed mouthpiece
 with four-jointed mouthpiece
 with cheek-pieces
 with ring or loop terminals
sheet metal spirals ornamenting the mane
harness strap-distributor
horse bell on collar
saddle
saddle-cloth spangles
riding crop
stirrup
 bow
 with a curved foot-bar
 with a straight foot-bar
spur
 with a spike
 with a star-shaped spike

suktinėmis ienelėmis
pasaga
uknolis

with moulded sides
horseshoe
shoe nail

16. Audiniai ir pluoštai

liepos karna
beržo tošis
kailis
oda
vilna
milas
veltinis
verpalas
siūlas
dvinytis
trinytis
linai; lino pluoštas
drobė
audinio raštas
procesas
 verpimas
 audimas
 siuvimas
įrankiai
 spragilas
 mintuvas; mintuvė
 verpstė; varpstė
 varpstės mentelė
 verpstukas
 smagratis
 staklės
 horizontalios
 vertikalios
 nytelė
 sprastis
 šaudyklė
 adata
 adatinė
 antpirštis
 yla

16. Textiles and Fibres

linden bast
birch bark
fur
leather
wool
rough woollen cloth
felt
yarn
thread
cloth woven with two heddles
cloth woven with three heddles
flax
linen
material design; pattern
process
 spinning
 weaving
 sewing
implements
 threshing paddle or stick
 flax-brake
 paddle spinning frame
 paddle board; distaff
 spindle
 spindle whorl
 loom
 horizontal
 vertical
 heddle
 loom expander
 shuttle
 needle
 needle-case
 thimble
 awl

17. Socioekonominė organizacija

politinė organizacija
 decentralizuota
 egalitarinė; medžiotojų būrių
 gentinė
 centralizuota
 genčių junginys; stratifikuota visuomenė
 archainė valstybė
politiniai vadai
 neformalus
 „didžiavyris“
 vadas; „kunigaikštukas“

17. Socio-economic organisation

political organization
 decentralised
 egalitarian; hunting band
 tribal
 centralised
 chiefdom; stratified society
 archaic state
political leaders
 informal
 "big man"; head man
 chief

kunigaikštis	duke
karalius	king
giminystės vienetai	kinship units
branduolinė šeima (tėvai ir vaikai)	nuclear family
išplėstinė šeima (kelios kartos narių)	extended family
kilmė ³	lineage
klanas ⁴	clan
gentis (klanų sąjunga)	tribe
tauta	nation
kilmės organizacija ⁵	lineage organisation
matrilininė kilmė	matrilineal descent
patrilininė kilmė	patrilineal descent
matrilokalinis įsikūrimas	matrilocal residence
patrilokalinis įsikūrimas	patrilocal residence
klasinė struktūra; socialinė stratifikacija	class structure; social stratification
diduomenė; elitas; valdanti klasė	nobility; elite; aristocracy; ruling class
šamanas; žynys	shaman (iki neolito); seer; priest
karvedys	war-leader; military chieftain
kariauna	warrior elite
ginkluotas raitelis	mounted warrior; armed horseman
karys	warrior
prastuomenė	commoners
žemdirbys	farmer
kaimietis	villager; country folk (dgs.)
tarnas	servant
baudžiauninkas	serf
vergas	slave
(karo) belaisvis	prisoner of war
ekonominiai reikalai	economic transactions
turtas	wealth
žemės valdymas	control of land
grobis	booty; plunder
duoklė	tribute
mokestis	tax
perskirstymas	redistribution
sulyginimo mechanizmas	levelling mechanism
turgus	marketplace
mainų tinklas	exchange network
mainų standartas; primitivūs „pinigai“	exchange standard; primitive "money"
sidabro lazdelės formos lydinys; „ilgasis“	silver rod
kaltas	forged
lietas	cast
demonstratyvus suvartojimas	conspicuous consumption
puotų varžybos	competitive feasts
didikų dovanų pasikeitimas	elite gift exchange
amatininkas; amatų meistras	craftsman; craft specialist
arklininkas	farrier
audėja	weaver (female)
batsiuvys	bootmaker
dailidė; stalius	carpenter
gimnius; girkalys	millwright

³ Kilmė - giminės nariai atseka geneologiškus ryšius su protėviu.

⁴ Klanas - kilmių sąjunga, teigianti turinti bendrą protėvį (dažnai simbolinį ar toteminį).

⁵ Matriarchatas ir patriarchatas - archaiški terminai. Vakarų etnografi, jau nuo 18 a. iki šių laikų ištyrė kelis tūkstančius gentinių visuomenių, nesurado jokių įrodymų, kad pasaulyje egzistavo „matriarchatas“, t.y. visuomenė, kurioje valdė moterys. Dėl to terminas „patriarchatas“, kaip neegzistuojančio „matriarchato“ antonimas, yra nereikalingas.

juvelyras
kailiadirbys; kailialupys
kalvis
kauladirbys
(akmenių) kirtikas
(malkų) kirtikas; medkirtys
kubilius
kurpius
odininkas
pintinių pynėjas
pirklỹs
puodžius
sidabrakalys
šikšnius
varkalys
verpėjas
vėlėjas

jeweller
furrier
blacksmith
bone craftsman
mason
logger; woodsman (amer. „lumberjack“)
cooper (amer. „hooper“)
cobbler
leather-worker
basketmaker
trader; merchant
potter
silversmith
harness-maker
coppersmith
spinner
fuller